

Інструментальні засоби побудови та реалізації системи управління податковими накладними бюджетних організацій

*В даний час існують інформаційні системи, що дозволяють здійснити облік податкових накладних, але не мають ефективного узгодження з бухгалтерським обліком. **Мета:** побудувати модель ефективного програмного забезпечення системи управління податковими накладними бюджетних організацій, яка вирішує актуальну проблему автоматичного узгодження податкових накладних з бухгалтерським обліком для бюджетних організацій, які мають пільги при нарахуванні ПДВ. **Методи:** системний аналіз. **Результати:** формалізована модель ефективного програмного забезпечення системи управління податковими накладними бюджетних організацій. **Висновки:** проведено моделювання ефективного програмного забезпечення системи управління податковими накладними бюджетних організацій, ефективність якої полягає в достовірному узгодженні даних податкового обліку з бухгалтерським.*

*Currently, there are information systems that make it possible to record tax bills, but do not have effective compliance with accounting. **Aims and Objectives:** To build a model of effective software management system tax invoices budget organizations, which solves the problem of automatically matching the actual tax bills with accounting for budgetary organizations which have exemptions when calculating tax. **Methods:** A systematic analysis. **Results** formalized model of effective software management system tax invoices budgetary organizations. **Conclusions:** The simulation of effective software management system tax invoices budgetary organizations, the effectiveness of which is authentic reconciliation of tax accounting from financial accounting.*

Ключові слова: податкова накладна, реєстр податкових накладних, модель, бухгалтерський облік, податок.

В сучасних умовах організація даних та механізми її обробки, які реалізують відповідні моделі, визначають ефективність організації інформаційного простору на підприємстві. Визначальна роль при цьому відводиться програмному забезпеченню, яке забезпечує оперативну та достовірну обробку інформації, різноманітний контроль і аналіз інформаційного простору підприємства. В теперішній час існують різні інформаційні системи, що дозволяють здійснити облік податкових накладних, але вони не мають ефективного узгодження з бухгалтерським обліком, тобто не вирішують актуальну проблему автоматичного узгодження податкових накладних з бухгалтерського обліком (наприклад, програмний комплекс «Бест Звіт плюс», автоматизована облікова система «ІС-ПРО», система управління підприємством «Дебет Плюс» та інші).

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з науковими та практичними завданнями.

Проблема узгодження податкових накладних з бухгалтерським обліком особливо актуальна для бюджетних організацій, які мають пільги при нарахуванні ПДВ (наприклад, вищі навчальні заклади), тому що не всі податкові накладні, які входять до реєстру виданих та отриманих накладних, повинні бути відображені в бухгалтерському обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми.

Моделювання інформаційних систем, аналізу існуючих систем формування та обліку податкових накладних розглядається у Александрова І.М., Андрієнко В.М., І.М., Бебневої О.В., Соколової Е.С., Беляєва Д.А., Бризгаліна А.В. та інших [1-4, 7-8], але проблема узгодження податкового обліку з бухгалтерським обліком потребує додаткового дослідження.

Формування цілей статті (постановка завдання). Основна мета даної роботи побудувати модель ефективного програмного забезпечення системи управління податковими накладними бюджетних організацій, яка вирішує актуальну проблему автоматичного узгодження податкових накладних з

бухгалтерським обліком для бюджетних організацій, які мають пільги при нарахуванні ПДВ.

Об'єктом дослідження є процеси формування податкових накладних та їх реєстрів.

Предметом дослідження є моделі і механізми процесів формування податкових накладних та їх реєстрів, що дозволяють узгодити податкові накладні, врахувати вимоги щодо коректного формування реєстру податкових накладних, забезпечити можливість експорту інформації до іншої інформаційної системи, наприклад, в програмний комплекс «М.Е. Дос».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів.

В даний час існує декілька інформаційних систем, що забезпечують облік податкових накладних та передачу необхідної звітності в Податкову інспекцію, використовуючи механізм електронних підписів. Одними з найпопулярніших є програмні комплекси «Бест-Звіт Плюс» та її аналог - система документообігу «М.Е.Дос».

Програмний комплекс «Бест-Звіт Плюс» призначений для автоматизації процесів роботи зі звітною документацією встановленого зразка. Він забезпечує організацію електронного документообігу у всіх без винятку суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та джерел фінансування між ними (суб'єктами) та державними контролюючими органами, подача звітності яким передбачена чинним законодавством України.

Основною перевагою програмного комплексу «Бест-Звіт Плюс» в порівнянні з іншими є наявність у ньому повного циклу подання документів в усі звітні органи - від створення до відправки електронної пошти та отримання квитанцій у відповідь.

Таким чином, у програмі «Бест-Звіт Плюс» можна створити, перевірити, роздрукувати, зберегти на електронних носіях, підписати електронним цифровим підписом, зашифрувати і відправити по електронній пошті звітні документи та отримати квитанції у відповідь.

«MEDoc» - це система електронного документообігу, яка здійснює роботу з документами різного типу призначення і виду (звітами, податковими накладними, договорами та ін.) Система, в якій будь-який створений документ та підписаний електронним цифровим підписом, є оригіналом документа в електронному вигляді.

Однак дані програмні комплекси мають свої недоліки:

1. Неузгодженість з бухгалтерським обліком контрагента.
2. Недостатня гнучкість управління правами доступу при наявності великої кількості користувачів системи.
3. Неможливість внесення додаткових перевірок і обмежень, обумовлених специфікою контрагента.
4. Вартість програмного продукту не відповідає його функціональності.
5. Затримка в часі (очікування виходу) оновлень програмного забезпечення.
6. Складність інтеграції системи в існуючий інформаційний простір контрагента, тому що відсутні ефективні механізми обміну інформацією (наприклад, такі як Web-сервіси).

Основним недоліком розглянутих систем є їх ізольованість від бухгалтерського обліку. При цьому системи бухгалтерського обліку типу 1С, Акцент і т.ін. не дозволяють взаємодіяти з державними органами електронними документами.

Розглянемо модель ефективного програмного забезпечення системи управління податковими накладними бюджетних організацій, яка вирішує загальну проблему узгодження податкових накладних з бухгалтерським обліком для бюджетних організацій, які мають пільги при нарахуванні ПДВ.

Визначимо наступні умови створення відповідної системи. Існує програмне забезпечення, яке призначено для довгострокового планування і оперативного обліку, контролю та аналізу розподілу коштів державного бюджету та спеціального фонду на проведення господарської діяльності, що реалізує наступні функції:

- формування системи бюджетування з обліком відокремлених бюджетів центрів відповідальності по видам коштів та програм фінансування;

- реєстрація управлінського і фінансового обліку по кожному бюджету в розрізі статей, розділів та кодів КЕКВ, аналіз та перевірка коректності складання доходів і витрат відповідних бюджетів;

- облік, редагування, видалення, перегляд і зберігання інформації первинних документів (платіжних доручень, касових ордерів, прийомних актів, актів виконаних робіт, авансових звітів та інших), визначення бухгалтерської кореспонденції (проводок) по рахунках та джерел фінансування (бюджетів);

- формування і друк звітних форм усіх реєстрів бухгалтерського обліку, оборотних відомостей, реєстрів документів, руху коштів по рахунках в розрізі кореспондуючих рахунків та джерел фінансування (бюджетів).

Опишемо механізми і принципи роботи програмного забезпечення системи управління податковими накладними бюджетних організацій.

Реєстр податкових накладних є формою для реєстрації виданих та отриманих податкових накладних. Реєстр ведеться контрагентами, зареєстрованими як платники податку на додану вартість. Реєстр ведеться в електронному вигляді у форматі, затвердженому центральним органом податкової служби, та за власним бажанням платника у паперовому вигляді.

Реєстр податкових накладних складається з двох розділів. Розділ 1 – це видані податкові накладні (податкові зобов'язання). Розділ 2 - отримані податкові накладні (податковий кредит).

Існує ряд операцій, які звільнені від оподаткування, згідно Податкового кодексу України. Бюджетна організація укладає договори з різними контрагентами (платниками податків, особами, звільненими від оподаткування, неплатниками ПДВ). Усі ці фактори впливають на формування податкових накладних, які бюджетна організація повинна видавати контрагентам кожен місяць.

Податкова накладна, отримана платником податку, який застосовує касовий метод податкового обліку, враховується в розділі І реєстру у

звітному (податковому) періоді, на який припадає списання грошових коштів. У графі 2 реєстру вказується дата отримання податкової накладної.

Статтею 7 Закону про ПДВ передбачено, що платники ПДВ зобов'язані вести окремий облік операцій з поставки та придбання товарів (послуг), які не є об'єктом оподаткування, при цьому податкові накладні складаються лише для операцій, що оподатковуються ПДВ та звільнені від оподаткування.

У разі якщо операції, які не є об'єктом оподаткування, є переважним видом діяльності та мають безперервний характер, то виручка від таких операцій може відображатися в реєстрі загальним підсумком за звітний податковий період.

Податкові накладні, договірні ціна отриманих товарів (послуг) за якими відрізняється від звичайної ціни на такі товари (послуги) більше ніж на 20% враховуються в розділі I реєстру наступним чином. У графах 9, 10 відображаються суми, які відповідають вартості отриманих товарів (послуг) на рівні звичайних цін, а до граф 13, 14 включаються суми перевищення вартості придбаних товарів (послуг) над рівнем звичайних цін та перевищення відповідної суми податку.

Також бюджетна організація користується різними послугами, наприклад:

- покупка канцелярії;
- житлово-комунальні послуги;
- купівля нового обладнання, техніки та інше.

Підприємства, послугами якого користувалася бюджетна організація, видають відповідну податкову накладну. Такі накладні називаються отриманими.

Реєстри подаються в електронному вигляді, через систему «MEDoc» або «Бест Звіт Плюс» з використанням надійних засобів електронного цифрового підпису (за умови отримання їх у визначеному законодавством України порядку) у форматі, затвердженому центральним органом податкової служби.

Наступний етап після формування реєстру податкових накладних - додавання відповідних проводок в реєстр бухгалтерського обліку, що відповідає за розрахунки про податок ПДВ.

В реєстрі бухгалтерського обліку, що відповідає за розрахунки про податок ПДВ, повинні бути реалізовані наступні функції:

- облік і зберігання інформації з первинних документів (податкові накладні та інші документи, що відповідають платіжним дорученням, актам, накладним, рахунками тощо);

- автоматичний облік розрахунків з контрагентами в розрізі договорів;

- автоматичний облік залишків по контрагентах і договорам;

- розрахунок залишків на початок наступного місяця в розрізі бюджетів;

- формування та друк відповідних звітних форм на період;

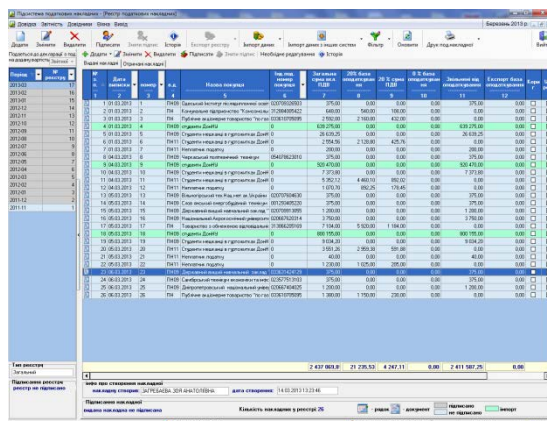
Всі фінансові операції повинні враховуватись в розрізі бюджетів, КЕКВ, розділів і статей витрат. Документи у відповідності з якими бюджетна організація повинна сплатити державі ПДВ, тобто отримані податкові накладні, відносяться до дебетових документів. Документи у відповідності з якими бюджетна організація повинна одержати ПДВ, включений в оплату за послуги/матеріали, надані бюджетною організацією, відносяться до кредитових документів.

Сальдо на кінець періоду (різниця сум дебетових і кредитових документів з урахуванням сальдо на початок місяцю) визначає суму сплатити ПДВ бюджетної організації державі. Опишемо механізми, що підвищують ефективність інтерфейсу змодельованої системи управління податковими накладними бюджетних організацій.

Згідно з Додатком до листа ДПА України 06.04.2011 № 9497/7/16-1517 є наступні правила про адміністративні процедури виписування, видачі і отримання податкових накладних, які необхідно реалізувати в інформаційній системі:

1. Номер податкової накладної в першому розділі реєстру податкових накладних повинен збігатися з порядковим номером накладної у реєстрі податкових накладних. Програмне забезпечення автоматично формує

ці номери однаковими, а якщо користувач помилився, то одержує відповідне повідомлення про неправильність заповнення реєстру податкових накладних (рис. 1).

The screenshot displays a software application window titled "Реєстр податкових накладних" (Register of tax invoices). The main area contains a table with columns for "Дата" (Date), "Сума" (Amount), "Код" (Code), "Назва" (Name), "ПДВ" (VAT), and "Статус" (Status). The table lists various transactions with their respective dates, amounts, and VAT codes. At the bottom of the window, there are summary statistics and a search bar.

Рис. 1. Екранна форма реєстрів податкових накладних.

2. У податковій накладній повинні бути повні назва контрагентів-платників податку продавця та покупця. Потребує однократного введення повної інформації про контрагента та повторне її використання/контроль.

3. Поле для індивідуального податкового номера продавця (покупця) має 12 клітин. Якщо податковий номер платника ПДВ менше 12 клітин, поля заповнюються, починаючи з останньої клітини, порожні клітини перед першою цифрою номера нулями не заповнюються.

4. Є особливий порядок послідовності заповнення адреси продавця (покупця) в податковій накладній: вулиця, номер будинку, місто, область, поштова адреса.

5. У бухгалтерії повинні відображатися тільки ті податкові накладні, які пов'язані з грошовими коштами, що оподатковуються ПДВ. Наприклад, такі види діяльності, як орендна плата, продаж обладнання та інші послуги.

Імпорт виданих податкових накладних потрібно здійснювати з систем «Облік фінансово-господарських договорів» та «Облік банківських операцій». Механізм гарантує правильність заповнення форми податкової накладної з подальшим відображенням сум цієї податкової в потрібні стовпці реєстру податкових накладних.

Програмне забезпечення системи управління податковими накладними бюджетних організацій має розмежування прав доступу на адміністратора і

користувача системи. Користувачі системи вводять податкові накладні у відповідні розділи реєстру, причому редагувати і видаляти користувач може тільки свої податкові накладні.

Адміністратор системи в період здачі звітності користується функцією системи «Підписати реєстр податкових накладних». Коли реєстр «підписаний», всю інформацію про цей реєстр редагувати не можна. Після підписання реєстру адміністратор експортує його в dbf-файл, який потім буде використовувати для імпортування реєстру до податкової інспекції через програмний комплекс «М.Е.Док».

Висновки. В даній роботі побудовано модель ефективного програмного забезпечення системи управління податковими накладними бюджетних організацій, яка вирішує проблему узгодження податкових накладних з бухгалтерським обліком для бюджетних організацій, які мають пільги при нарахуванні ПДВ (наприклад, вищі навчальні заклади), використовуючи інформацію системи бюджетування. Побудована модель реалізована і апробована в відповідній системі інтегрованої системи Фінансового менеджменту ВНЗ, якість якої підтверджено в промисловій експлуатації в Донецькому національному університеті (м. Донецьк), Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут" (м. Харків), Київському національному університеті технології та дизайну (м. Київ).

Література

1. Александров І.М. Податки / І.М. Александров. - М.: «Дашков та К», 2006.
2. Беляєв Д.А. Управління економікою у ВНЗ / Д.А. Беляєв. – М.: МГУ, 2003.
3. Бризгалін А.В. Бухгалтерський та податковий облік та облік організації (практичний приклад) / А.В. Бризгалін. – Київ: СПС «Гарант», 2004.
4. Закон України «Про систему оподаткування» N 1252-XII від 25.06.1991 г. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – 2012. -

Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-17> - Загл. з екрану.

5. Податковий кодекс України N 4014 - VI зі змінами та доповненнями, внесеними Законами України від 1 січня 2012 [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua> - Загл. з екрану.

6. Бюджетування в економічних системах: монографія / [Ю.Г. Лисенко, В.М. Андрієнко, Т.О. Лев та ін.]; за ред. чл.-кор. НАН України, д-ра екон. Наук, проф. Ю.Г. Лисенка, д-ра екон. Наук, проф. В.М. Андрієнка. – Донецьк: Юго-Восток, 2009. – 360 с. (Сер.: Управління життєздатними системами)

7. Управління фінансово-економічною діяльністю: Навчальний посібник. – Донецьк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2007.

Організація управління фінансами інноваційного ВНЗ: Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України Ю.Г. Лисенко, д-ра екон. наук, проф. В.М. Андрієнка. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2007.